

El pas de la formació a la integració del malalt mental. Condicionants.

Enric Massana. Inserter Laboral de l'Associació Els Tres Turons

Parlar de la formació com un pas que ens ha de permetre la integració laboral del malalt mental, ens planteja interrogar-nos, de quin model de formació estem parlant, sota quin marc integrem, i en quin objectiu. Això condiona la resposta a la pregunta de quin objectiu ens plantajem quan la persona s'integra en una acció formativa: mantenim?, habilitem?, ocupem o professionalitzem?.

Si entenem la formació com part d'un procés d'accions colaterals que s'integren dins d'un Projecte de Rehabilitació, que té com objectiu sotmetre a l'individu en un procés educatiu, que li permeti incrementar el seu grau d'ocupabilitat, hem d'establir un marc que ens ho permeti desenvolupar.

Tot i que la formació ocupacional pot ésser una eina útil pel desenvolupament professional, s'ha de tenir en compte que es contempla com una acció acotada - no com un servei - amb una clar objectiu finalista. Aquest fet provoca la necessitat d'assumir tasques que la formació ocupacional actual, pel col·lectiu específic de salut mental, no contempla.

Qui assumeix la tasca d'orientació ocupacional, el correcte diagnòstic i grau d'ocupabilitat-disponibilitat, la tasca de informació, sensibilització i acondicionament del sector empresarial per tal d'establir acords de col·laboració estables, que fagin realitat la habilitació en el contexte real de l'empresa, el procés de seguiment i acompanyament en la recerca o conservació d'un lloc de treball, la necessària intervenció en l'esfera de lo personal i relacional, el correcte seguiment i coordinació amb el servei de referència, entre d'altres... - per no estendre'm -

La formació ocupacional contempla la necessària flexibilització per tenir present l'evolució gens estàtica del trastorn mental?

Som conscients de la diversitat de factors que estan presents en el procés de la transició de la formació al treball?

Ens preguntem quin model ens permet tenir en compte les exigències concretes del pacient, i que aquestes s'adeqüin a un entorn cada cop més exclouent i canviant.

Si acceptem que l'aposta per la inserció - la integració del malalt mental en el món laboral - contempla no tan sols el subjecte sino l'entorn, la resposta al model de formació ocupacional adient, ha d'estar condicionada prèviament, a una implicació dels agents involucrats en la realització de programes interdepartamental.

Un exemple ben clar, que suposa un canvi positiu, i un model d'actuació que té en compte l'esmentat, és la creació d'un Servei de Recolçament i Acompanyament a la Inserció (Programa Horitzón) on participa conjuntament el Servei Català de la Salut i el Departament de Treball. Iniciatives com aquestes són sens dubte les necessàries per anar configurant models de intervenció que responguin a la situació real del col·lectiu.

Voldriem introduir també que el pas de la formació a la integració laboral, afecta per igual l'individu i la societat, i és un error que perquè es produeixi la integració, ha d'ésser solament l'individu qui s'hagi "de moure", Existeix, i no es pot negar, una vinculació i corresponsabilitat entre l'actor subjecte i l'entorn objecte.

Partint de la idea de la multidimensionalitat, veiem necessari acotar les variables que condicionen el pas a la integració laboral, això vol dir tenir en compte els factors de contexte: el marc legal i jurídic; la gestió de l'administració; el marc laboral; el grau de sensibilització dels agents socials i la implicació de la xarxa d'Atenció en Salut Mental. Només des de la perspectiva integradora, podem ésser conscients que són aquests factors, els predictors d'èxit més fiables i vàlids del desenvolupament de Programes de Rehabilitació Ocupacional.

Les polítiques de lluita contra l'exclusió i l'incorporació de les persones amb trastorns de salut mental al món laboral han de dissenyar-se tenint en compte la

dimensió i complexitat dels factors anomenats anteriorment, i no restringir-se a les intervencions que solament contempla la malaltia.

És certa la sensibilització, cada cop més present, de l'administració per inserir en el món laboral els col·lectius més desfavorits. La inclusió de les persones amb trastorns mentals ha de suposar prèviament una campanya de divulgació, promoció i informació per tal de trencar amb els estereotips i prejudicis existents que actualment exclouen i dificulten arribar a quotes de igualtat similars a d'altres col·lectius. S'assumeix socialment la imatge del malalt mental com company de treball? El treball amb i la comunitat és un dels condicionants prioritaris en el que cal incidir.

Tot això ens obliga a crear un nou marc - el que implica sens dubte un repte considerable no solament al col·lectiu de professionals que intervenim directament sino a la societat de forma genèrica - on es fa necessària una nova política que tingui en compte els problemes plantejats, a partir d'una gestió que integri i interrelacioni la dimensió social i personal, la responsabilitat pública i la iniciativa social.

Hem de crear espais flexibles, que fagin possible la pluralitat, sense aquesta premissa la integració creïem que no es pot fer viable.

Donada la confiança prestada, en aquest cas pel Departament de Treball, ens veïem capaços d'esmentar els vuits que ens suposa acotar-nos al model de formació ocupacional actualment vigent. Que quedi clar que no es fa un qüestionament sobre la seva metodologia, sinó sobre l'escàs marge de flexibilització per fer front, al repte que suposa la posta en marxa de Programes de Rehabilitació Laboral de persones amb trastorns mentals. Aquests déficits no son exclusivament responsabilitat de la formació ocupacional, sinó que evidencien també llacunes que es corresponen a les estructures socials i sanitàries .

En relació al esmentat anteriorment ens porta a concloure que per un óptim desenvolupament dels Programes Individuals de Rehabilitació, com eina bàsica, es necessari plantejar-se la necessitat de crear recursos intermitjos dissenyats per l'assoliment de l'autonomia laboral.

L'aposta en el seu primer moment d'associacions que van assumir que la integració en el món laboral era una tasca a contemplar en els Programes Individuals de Rehabilitació que ho permetessin, fa possible que avui en dia s'estigui plantejant

com una necessitat. Reconèixer públicament la iniciativa d'aquest fet, creïem que és un deure necessari. Superat aquest període d'inici és moment de plantejar-se el disseny d'una xarxa de recursos, accions i espais que facin possible el treball per a la inserció laboral.

Per finalitzar, ens preguntem amb quin grau d'exigència podem iniciar un procés de inserció i integració laboral? En un marc laboral cada cop més qüestionat on la plena ocupació en el contexte socioeconòmic actual ja no és una realitat possible.

L'aposta per una política de inserció, que garanteixi la integració del malalt mental en el mercat laboral, requereix la creació de nous espais de sociabilitat.

PRESENTACIO

Enric Massana. Insertor Laboral de l'Associació Els Tres Turons, entitat que porta a terme diferents cursos de Formació Ocupacional depenents del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya i que gestiona conjuntament amb l'Associació JOIA la posta en marxa del Servei de Recolçament i Acompanyament en la Inserció de persones amb Trastorns de Salut Mental (Programa Horizon).

RESUM

Per poguer garantir una formació que permeti la integració del malalt mental en el entorn laboral, creiem necessari crear un nou marc que contempli les especificitats del col·lectiu, doncs l'actual disseny de la formació no ho contempla.

La diversitat de factors que condicionan la inserció fa necessaria la implicació de tots els agents involucrats i la realització de programes intersectorials.

La creació d'un nou marc fa necessaria una nova política que integri el social i el personal, l'extern i l'intern, i la responsabilitat pública i la iniciativa social.

L'aposta per una política de inseció que garanteixi la integració de persones en trastorns mentals, requereix la creació de nous espais de sociabilitat.

Ponencia. **El pas de la formació a la integració del malalt mental. Condicionants.**

Jornades de inserció laboral de persones amb trastorns mentals severos. Organitza
Sant Joan de Deu. Novembre 27 i 28, Sitges . Enric Massana